

Pierre Pinon

(...) Όσον αφορά τον ρόλο της ιστορίας στη διδασκαλία της αρχιτεκτονικής, πρέπει να γίνει γνωστό ότι αυτή τη στιγμή η κατάσταση είναι αντιφατική: από τη μια μεριά η σημασία της ιστορίας είναι θεωρητικά αναγνωρισμένη στο σχέδιο αναδιογύνωσης της διδασκαλίας της αρχιτεκτονικής, αλλά από την άλλη η διδασκαλία αυτή στην πραγματικότητα είναι παραγκωνισμένη. Είναι παραγκωνισμένη με την έννοια ότι είναι διασπασμένη, μοιρασμένη σε διαφορετικούς επιμέρους τομείς (αρχιτεκτονική, πολεοδομία, κατασκευές, πλαστικές τέχνες), ενώ η ιστορία υπηρετεί τις διάφορες ιδεολογίες του σχεδιασμού. Εκτός εξαιρέσεων, χρειάζεται μεγάλη προσπάθεια από τους διδάσκοντες ιστορικούς για να θεωρηθεί η ιστορία της αρχιτεκτονικής και της πόλης ως αυτόνομη διδασκαλία (...) — Οι σχέσεις ανάμεσα στην αρχιτεκτονική και την ιστορία έπαιξαν μεγάλο ρόλο στη διδασκαλία της αρχιτεκτονικής εδώ και τριάντα χρόνια. Σήμερα όμως έχουν γίνει χαλαρές. Το μεγαλύτερο μέρος των αρχιτεκτόνων, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, δεν περιμένει από την ιστορία παρά την υποστήριξη, για να μην πούμε υποταγή. Η διδασκαλία της αρχιτεκτονικής σύνθετης έχει την τάση να ικανοποιείται με πρότυπα ασαφώς δανεισμένα από το παρελθόν, παρά να διαμορφώνει αναφορές ιστορικά συγκροτημένες (...)

«Η Γαλλική Έταιρεία Ιστορικών της Αρχιτεκτονικής», σ. 68, 69

30

Θέματα χώρου + τεχνών design + art in greece

Manuela Morresi

Η αποδοχή της αυτονομίας της ιστορίας, ως προς την εφαρμογή και τους σκοπούς της, σημαίνει κυρίως την άρνηση της υποστηρικτικής «κρήσης» της ως προς άλλα πεδία γνώσης· ιδιαίτερα σε μια αρχιτεκτονική σχολή, σημαίνει τον ριζικό διαχωρισμό της ιστορίας, της συνθετικής πρακτικής και της αναστήλωσης. Δεν πρόκειται όμως για τη διαπίστωση ενός γεγονότος, αλλά μάλλον για έναν στόχο προς επίτευξη, που μπορεί να πραγματοποιηθεί, ξεκινώντας από την εκπαίδευση των ιστορικών που προορίζονται για τη διδασκαλία: επαγγελματίες της έρευνας και της μετάδοσης της ερευνητικής εμπειρίας, για τους οποίους δεν υπάρχει μια ιστορία για την αρχιτεκτονική, αλλά μια ιστορική επιστήμη, τόσο ως προς τον βαθμό της ιδιαιτερότητας όσο και ως προς την αυστηρή επιστημονική πρακτική ενός επαγγέλματος (...)

«Η αυτονομία της ιστορίας στις αρχιτεκτονικές σχολές», σ. 66

Αριστομένης Βαρουδάκης και Γιώργος Βαρουδάκης

(...) Η αρχιτεκτονική της μικρής κλίμακας στην Ελλάδα, και οπωσδήποτε η αρχιτεκτονική της κατοικίας, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ούτε αριγάτως έντεχνη, ούτε απολύτως αυτοσχεδιαζόμενη, ούτε όμως και εντελώς λαϊκή. Ο έντεχνος δημιουργός, ο αρχιτέκτων, αναγκάζεται σχεδόν πάντα να αυτοσχεδιάσει μετά από επέμβαση του ιδιοκτήτη-χρήστη του οποίος, για ποικίλους λόγους, υπακούοντας σε πραγματικές του ανάγκες ή ακολουθώντας την τρέχουσα αισθητική, αλλοιώνει τη συνοχή του αρχικού σχεδιασμού. Δεν γνωρίζουμε, προσωπικά, συνάδελφο αρχιτέκτονα που να μην έχει έρθει αντιμέτωπος με τη σύγχρονη «λαϊκότητα» και να μην έχει αναγκαστεί να καταφύγει στον αυτοσχεδιασμό. Πρέπει λοιπόν να δεχτούμε ότι ο έντεχνος σχεδιασμός, ο επέμβασης του ιδιοκτήτη και ο συνακόλουθος αυτοσχεδιασμός αποτελούν τα βασικά στοιχεία που διαγράφουν και καθορίζουν τη διαδικασία παραγωγής της αρχιτεκτονικής. Είναι φοβερά δύσκολο να αυτοσχεδιάσει κανένα πάνω στο ίδιο του το έργο όταν έχει ολοκληρώσει την έντεχνη γραφή του (...) — Η σχέση αρχιτέκτονα-εργοδότη (χρηματοδότη, ιδιοκτήτη, χρήστη) είναι μακρόχρονη και γίνεται περίου «συζυγική». Η προσπάθεια σύγκλισης απόψεων απαιτεί μεγάλο ψυχικό κόστος. Μπορεί να ισχυριστεί κάποιος ότι αυτά τα στοιχεία χαρακτηρίζουν συνάντηση σχέσεις αρχιτεκτόνων και πελατών σε όλα τα μήκη και πλάτη της γης. Η διαφορά στην Ελλάδα είναι ότι οι επεμβάσεις γίνονται στη διάρκεια της πραγματοποίησης του έργου (...)

«Για την αρχιτεκτονική της μικρής κλίμακας στην ελληνική περιφέρεια», σ. 16

Αντρέας Γιακουμακάτος

(...) Ενώ λοιπόν τα επιμέρους επιτεύγματα δεν δικαιολογούν υπέρμετρη θριαμβολογία, ο ελληνικός μεσοπόλεμος συνεχίζει να περιβάλλεται από μια ιδιαίτερη αίγλη. Αυτό που μας εντυπωσιάζει σήμερα είναι η ενότητα και η άσπιλη αισθητική αρτιότητα των μοντέρνων κτιρίων, ενταγμένων σε ένα αστικό πλαίσιο που ερχόταν κατευθείαν από τον προηγούμενο αιώνα. Οι αρχιτέκτονες της γενιάς του '30 κατάφεραν να διατυπώσουν έναν πειστικό λόγο μέσα από ένα πιμπελές έργο. Τα πραγματοποιημένα τους κτίρια είχαν αφενός τη διανοτότητα να συμμετέχουν σε έναν διάλογο που υπερέβαινε τα στενά γεωγραφικά σύνορα, πράγμα που ούτε μόνο τους ενθάρρυνε και ενίσχυε την έρευνά τους, αλλά ούτως φωνίστηκε τους καταξιώνει και στη δική μας κρίση. Αφετέρου ήταν απαλλαγμένοι από κάθε ελληνοκεντρικό σύνδρομο (χαρακτηριστικό, κατά ένα μέρος, άλλων μορφών τέχνης της περιόδου) και πραγματοποίησαν ένα ρήγμα πρωτοφανές στη συνέχεια της ντόπιας κτιριακής παράδοσης, παρά το ότι χρησιμοποίησαν και επεξεργάστηκαν την παράδοση, πράγμα που επίσης τους ανάγει σε αιθεντικούς ποιτές της σύγχρονης ελληνικής αρχιτεκτονικής. Το όραμα αυτών των αρχιτεκτόνων, μιας χώρας φτωχής και περιθωριοποιημένης, είναι ένα όραμα ορμητικού εκμοντερισμού που από το 1922 και μετά επανέρχεται πιεστικά και αποτελεί θεμελιώδες ιδεολογικό μας αίτημα. Το αίτημα όμως αυτό δεν ολοκληρώθηκε ποτέ και μέχρι σήμερα υπήρχαν περισσότερες οι απογοπεύσεις και οι άστακες υποχρούσεις, ενώ σε εκείνη τη μακρινή πενταετία κάποιοι ίδειαστες έδειξαν ότι μπορούσε να είναι εφικτό και πραγματοποιήσιμο. Τα κτίρια του '30 δεν είναι σημαντικά για τον σύγχρονο τεκτονικό μας μόθι επειδή ανανέωσαν το χτιστό περιβάλλον και δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για μιαν άλλη εξέλιξη της ελληνικής αρχιτεκτονικής, αλλά επειδή αποτελούν ορατές και υπαρκτές, άρα εφικτές, ψηφίσεις ενός πολιτιστικού μωσαϊκού με κύριο ειδοποιού στοιχείο τον εκσυγχρονισμό, πράγμα που υπήρξε πάντοτε το όραμα του προοδευτικού τμήματος της ελληνικής κοινωνίας. Αυτός ακριβώς είναι ο κυριότερος λόγος που η αισθητική και η ιδεολογία της νέας αρχιτεκτονικής δεν κατάφερε να επιδράσει στη μεταπολεμική κοινωνία και στην πορεία της ανασυγκρότησης (...)

«Σχέδιο για μια κριτική αναθεώρηση του μοντέρνου στην Ελλάδα», σ. 18

1999

μονογραφίες, XII:
Αριστομένης Βαρουδάκης και Γιώργος Βαρουδάκης
αρχιτεκτονική και ιστορία της αρχιτεκτονικής
monographs, XII:
Aristomenis Varoudakis and Giorgos Varoudakis
architecture and architectural history

- 1 A. Βαρουδάκης, G. Βαρουδάκης, Δύο συγκροτήματα κατοικιών στα Χανιά
A. Varoudakis, G. Varoudakis, Two housing complexes in Chania, Crete
- 2 N. Λυκούδης, I. Παπασπυλιοπούλου, Τρεις μονοκατοικίες στο Κεφαλόρι
N. Lykoudis, I. Papaspiliopoulou, Three single-family houses in Kefalari, Athens
- 3 Λ. Μάντζου, Εξοχική κατοικία στην ορεινή Δωρίδα
L. Mantzou, Vacation house in mountainous Dorida

